

(గత సంచిక తరువాయి)

క్రాఫీ త్రాగుతూ అన్నాను. “పార్వతీ! నిన్ను అనుకున్న స్థితిలో చూస్తున్నందుకు చాలా సంతోషంగా వుంది. నువ్వు కోరుకున్నట్టు అందమైన, హోదాలో వున్న భర్త లభించాడు. అంతకన్న కావలసిందేముంటుంది? కాని మనిషి మాత్రం బాగా మారిపోయావు!”

“ఏం? ఎలా వున్నాను? అందంగాలేనా?” నైరా శ్యం గూడుకట్టుకొన్న నవ్వుతో అంది.

“అదికాదు! నీ ముఖం, మాటలు, నడవడి చూస్తూ వుంటే ఏదో బాధను లోపలదాచుకున్నట్టుంది! భర్తతో హాయిగా జీవితాన్ని స్వర్ణప్రాయం చేసుకోవలసిన ఈ నీ వయస్సులో అంత నిరాశ ఎందుకు ఆవరించిందో అర్థం కావటం లేదు.”

“అర్థం కాకపోవటం సహజం! అర్థమయ్యేటట్టు చెప్తా విను! నువ్వు అన్నట్లుగా, నేను అనుకున్నట్లుగా ధనికుడైన, హోదాలోవున్న, అందమైన భర్త లభించాడు. కాని నిత్యజీవితంలో నుఖాన్ని ఇసుమంతైనా పొందలేక పోతున్నా! నాకీ ఇంట్లో ఏ మాత్రం స్వాతంత్ర్యం లేదు! శాంతిలేదు! అందరూ ఏదో ఒక వంక పెట్టి నన్ను సాధించేవాళ్ళే. మా అత్తగారు పరమ గయ్యాలి. నాకీ ఇంట్లో స్థానం నీచమయి పోయింది. ఇక ఆయనకు తల్లి మాటలు అమృతప్రాయం. ఆమె గారు ఎంత చెప్తే అంత! మా ఆడపడుచు సరేసరి! ఇంకా ఏం చెప్పమంటావ్! ఆ బాల్యావస్థ; ఆడుతూపాడుతూ చలాకీగా గడిపినరోజులు, ఆనందాన్ని ఆస్వాదించిన రోజులు జీవితంలో మరిరావు! ఎంత సర్దుకు పోదామనుకున్నా కుదరటం లేదు. జీవితమంతా ఇలాగే గడపాలా!” అని ఆలోచిస్తూ వుంటే మతిపోతున్నట్టుంది!

“ఈ నాలుగురోజుల్లో నీతో మాట్లాడాలని వున్నా ఆ కోరిక చంపుకున్న కారణం తెలుసా! నువ్వు వచ్చిన రోజు ఇంట్లోకి వెళ్ళి నీగురించి చెప్పాను. ఆ మాటలన్ని శ్రద్ధగా విని మా అత్తగారు ఇంత నోరు చేసుకొని ఏమందో తెలుసా?” ఈ కుత్రాడితోనేనా పెళ్లవక ముందు తిరిగేదానవట? ఇంకేం. కావల్సినంత సంబరం! అంటూ నోరు నొక్కుకుంది!

ఇంకా ఏం చెప్పమంటావ్ మధూ! వాళ్లందరూ ఊరికి వెళ్లిపోయారు. రవి ఒక్కడే ఉన్నాడు. కనుక నే నీతో మాట్లాడటానికి వీలుచిక్కింది. లేకపోతే ఈ మాత్రం అవకాశం కూడా కలగదు. ఇలాటి హృదయం లేని మమతలు తిరిగిన మనుష్యుల మధ్య ఎలాబ్రతకాలో తెలియటం లేదు! ఈ బాధలన్నీ చెప్పుకుందామన్నా ఎవ్వరూలేరు. అటునాన్న పరిస్థితిచూస్తే మరి బాధగా వుంది. ఏదో అలాగే అక్కయ్యచేతిమీద ఆఖిరోజులు వెళ్ళబుచ్చుతున్నారు. ఆయనతో ఇవన్నీ చెప్పి ఆయన మనసుకూడా బాధపెట్టటం ఇష్టంలేదు! చెప్పినా ఎవరు చెయ్యగలిగేదీ ఏమీలేదు!

ఇక మా ఆయన పరిస్థితి! బాగా చెయితిరుగుళ్లకు అలవాటు పడిన మనిషి! మా అత్తగారు ఆయన్ని సమర్థిస్తూ ఇంతవరకూ తీసుకొచ్చారా. నాకు జీవితమంతా ఒత్తి చీకటిగా కన్పిస్తోంది. మనపటి పార్వతిని మర్చిపో మధూ! ఆ పార్వతి... చచ్చిపోయింది! ఇక ఆ పార్వతి లేదు! అంటూ కన్నీళ్లు ఒత్తుకోంది.

ఆ మాటలతో ఎవరో నా హృదయంలో చెయ్యిపెట్టి కలికినట్టయింది. ఇన్నాళ్ల స్నేహంలో ఆమెలో కన్నీటిని చూసింది ఇదే మొదటిసారి! ఆ పరిస్థితిలో ఆమెను ఎలా ఊరడించాలో కూడా అవగాహనకాలేదు! ఆమెకు ధైర్యాన్ని కలుగజేసేకంటే నేను చెయ్యి గలిగిందీ ఏమీలేదు. కొంచెం సేపు మానంగా ఆలోచించి అన్నాను. “పార్వతీ! ఈ పరిస్థితిలో నిన్ను ఎలా ఊరడించాలో, ఏమని సమాధానపరచాలో నాకు అవగాహన కావటం లేదు. మానవుడై పుట్టిన తరువాత జీవితంలో కష్టాలు, అనేక సమస్యలు ఎదుర్కొనేందుకు సిద్ధంగా వుండాలి. నుఖాలాగే కష్టాలు రావటం కూడా సహజం! ముఖ్యంగా నేటి సంఘంలో స్త్రీపాత్ర చాలా కిష్టమయింది. మరి అనాగరికం కాకుండా, పూర్తి నాగరికత కాకుండా మధ్యలో పెనుగులాడుతున్న కాలం ఇది. మనం అనుకున్నట్లు, ఆశలు పెంచుకొన్నట్లు అన్ని జరుగుతాయనుకొనేది తెలివి తక్కువతనం. ప్రతి నిమిషంలోనూ నుఖాన్ని ఊహించుకొనే కంటే కష్టాన్ని

ఊహించుకొంటేనే జీవితం తృప్తిగా గడిచి పోతుంది. పరిస్థితులకు అనుగుణంగా నడచుకొని, సర్దుకొని బ్రతకటం నేర్చుకోవాలి. ఇటువంటి విషయ పరీక్షలను మానంగా తలదాల్చి నెగ్గుకురావాలి. ఈ రోజు కాకపోతే రేపేనా మనష్యులు మారుతారు. కాలం ఒక్కలా వుండిపోదు! తమ తప్పుల్ని తెలుసుకోని పశ్చాత్తాపం పొందుతారు. కాని ఓర్పు నేర్చుకోవాలి! ఆశతో ఆ రోజుకు ఎదురుచూడాలి! ఇంక చెప్పటానికి ఏముంది! వెళ్లోస్తా!” అంటూ కర్చిలోంచి లేచాను.

మనస్సు భారంగా వుంది! లోపల అరణ్యాలు ఆక్రోశిస్తున్నట్టునిపించింది.

ఆ రాత్రి పడుకోకున్నానన్న మాటేగాని కంటి మీద కునుకురాలేదు. ప్రతిక్షణంలోనూ కన్నీరు నింపుకొన్న పార్వతీ నా ఎదుట ప్రత్యక్షమవుతోంది. ఆమెను భగవంతుడు సరిగా చూడలేదు. విషయ పరీక్ష కల్పించాడు. ఆమె సహనంతో ఈ పరీక్ష నెగ్గుకు రాగలదా! అనేదే నా అనుమానం.

X X X

రోజులు భారంగా దొర్లిపోతున్నాయి! తరువాత పార్వతి మళ్ళీ నాకు రెండుమూడుసార్లు కనిపించింది. కాలక్రమేణా పార్వతి స్థితిగతుల్ని బాగా అర్థంచేసుకోగలిగాను. ఆనాడు ఆమె చెప్పిన మాటల్ని అనుభవంలో గమనించాను. ఆమె అత్తగారు నరరూపరాక్షసి! వత్తి అనుమానాల పుట్ట! ప్రతి పనినీ వక్రదృష్టితో పరికిస్తుంది. ఎదుటి మనిషిని హీనపరచడం, వాళ్లు బాధపడుతూ వుంటే ఆనందించటం, కొంతమంది 'హాబీ'గా వుంటుంది. పార్వతి ఆడపడుచు ఈ కోవకు చెందిన మనిషి! ఇక పార్వతి భర్త! ఇంట్లో ఒక మరబొమ్మ లాంటివాడు! తల్లి ఎలా ఆడిస్తే అలా ఆడుతాడు. పార్వతి తనజీవితంతో ఏ మాత్రం సుఖపడలేకపోతోంది అంటే అతిశయోక్తి కాదేమో! ఆమె తన బాల్యంలో నిర్మించుకొన్న మేడలన్నీ భ్రమలే అయ్యాయి! కలగా మాత్రం మిగిలిపోయాయి! ఆమె బ్రతుకు దుర్భరంగా, నిస్సారంగా తయారయింది.

ఇంతలో హఠాత్పరిమాణం ఒకటి జరిగింది. నాకు తెనాలి వద్దనున్న చిన్న పల్లెటూరికి ట్రాన్స్ఫరయింది. ఈనాలుగున్న రేళ్ళూ హాయిగా కాలం గడిపిన ఆ వూరు

వదిలిపెట్టాలంటే చాలా బాధ కల్గింది! అయినా తప్పనిది! వెళ్ళిపోయే సమయంలో వీలుకల్పించుకొని పార్వతికి కన్పించాను. ఎవరో స్వంతమనిషి దూరమై పోతున్నట్టు కన్నీరు నింపుకొంది.

“ఈ దీనురాలిని మరిచిపోకు మధూ! నాకు ఆత్మీయుడిగా మిగిలినవాడివి నువ్వే! అదృష్టం వుంటే ఏనాడైనా మళ్ళీ చూస్తాను!” అంటూ లోనికి వెళ్ళిపోయింది. భారంగా బయటకు నడిచాను.

* * *

తెనాలికి దగ్గరలో వున్న ఈ పల్లెటూరు వచ్చి సుమారు సంవత్సరమయింది. ఈమధ్యకాలంలో పార్వతి సంగతులేవీ తెలియలేదు! కనీసం యీ మధ్య ఒక్క ఉత్తరమేనా లేదు! నేను వ్రాయటానికి సాహసించినా, దానివలన పార్వతికి కలిగే చెడు ఊహించుకొంటే ఒళ్ళు రులుమనేది. నేను పార్వతికి ఉత్తరం వ్రాస్తే దాన్ని ఆధారంగా, లేనిపోనివనేకాలు కల్పించి ఆమెను హింసిస్తారు! అది ఆలోచిస్తే భరించలేనిదిగా తయారయింది. కనుక ఆ ప్రసక్తే వదిలేశాను. రోజురోజుకూ ఆమెను మరిచిపోవటానికే ప్రయత్నిస్తున్నా! తోటి ఉపాధ్యాయుల కబుర్లతో, సరదాలతో కాలం గడిపేస్తున్నా! ఒకరోజున నాపేర ఒక కవరు వచ్చింది. “ఏమిటోయ్! ఆడవాళ్ళ వస్తూరీలా వుంది! కొంపదీసి ప్రేమలేఖా!” అంటూ నా తోటి టీచరు మాధవరావు ఆ కవరు నాకిచ్చాడు. అది పరిచయమైన దస్తూరీ! కవరు చించాను. అది పార్వతి వ్రాసిన ఉత్తరం! ఆత్రుతగా చదివాను!

“మధూ! నన్ను మర్చిపోయి వుంటావనుకుంటా! నన్ను మరోసారి జ్ఞాపకం చెయ్యటానికి, పార్వతిబ్రతికే వుందని తెలియజేయటానికి ఈ ఉత్తరం వ్రాస్తున్నా! ఈ ఉత్తరంతో నీకాంతిని పొందుచేస్తున్నానేమో! క్షమించు!”

నువ్వు వెళ్ళిపోగానే నాకు ఉన్న ఒక్క ఆపుడూ దూరమయ్యాడు. నాలుగురోజులవరకూ మనిషినికాలేకపోయాను. నేను అదోలా వుండటం కనిపెట్టిన మా అత్తగారు ఏమందో తెలుసా! మొగుడు పోయాడని ఏడుస్తున్నావా! ఏడు, నువ్వు అక్కడికే పోయివాడితో కలుకు! వాడికీ నీకూ సరిపోయింది! అంటూ గోలప్రారంభించింది.

నేను ఇంక ఆగ లేకపోయాను! నా సహనానికి గట్టు తెగిపోయాయి!

ఇంతకాలం నన్ను ఎంత తిట్టినా, కొట్టినా ఓర్చాను. కాని ఏ పాపం తెలియని నిన్ను నామూలంగా నిందిం టం సహించక లేకపోయాను!

అతన్ని 'గురించి ఏమన్నా ఒప్పుకొనేదిలేదు!' అని నిష్కర్షగా చెప్పేశాను. దాంతో ఆవిడ మరీ రెచ్చి పోయింది!

ఆమెకు నేను ఎప్పుడూ ఎదురు చెప్పలేదు కదూ! ఎదురుతిరిగినందుకు కోపం! ఇదరం మాటామాటా అను కున్నాం! ఆఖరికి అది ఎంత గొడవగా మారినదంటే; ఆ ఇంట్లో నాకు స్థానం లేదని చెప్పేశారు అందరూ నిష్కర్షగా!...

అప్పటినుంచీ మన స్వగ్రామంలో...కాంతి కోసం పరితపిస్తూ...అది లభించటం ఈ జన్మకు జరగదేమో! నాకు మిగిలినదల్లా ఒక్కటే చింత! నా వలన నీకు కూడా అపనింద తెచ్చాను. నువ్వు జీవితంలో అన్ని విధాలా సుఖశాంతులు పొందాలని వాంఛిస్తున్నా!— నీ ఆప్తురాలు! పార్వతి." చదవటం ముగించాను!

మనసులో అగ్నిపర్వతాలు బ్రద్రలయినట్టయింది! అరణ్యాలు దహిస్తున్నట్లు బాధ!...శరీరమంతా ఉడికి పోతోంది! ఎదురుగా పార్వతి అత్తగారే వుంటే ఏ చేద్దానో!

ఆవిడమీద కోపం, పార్వతిమీద సానుభూతిగా మారిపోయింది!

'ఒక విధంగా పార్వతి జీవితం నాశనం కావటానికి కారకుణ్ణి నేనేమో!' ఈ ఆలోచన రాగానే మెదడు మొద్దుబారిపోయింది!

ఇక ఆలోచించలేకపోయాను!...

నా వలననే అంతా జరిగింది! నేను ఆమె జీవితంలో ప్రవేశించకపోతే ఆమె జీవిత నాక సుఖంగా సాగి పోయేదేమో! నేను ప్రవేశించి ఆమె జీవితాన్ని ఎడారి చేశాను.'

అవును!...నేనే!...ఆమె వినాకానికి కారకుణ్ణి నేనే!...పిచ్చై తినట్టయింది!

వెంటనే శైలవు చీటివ్రాసి ఇంటికి చేరుకున్నా! మనసు వివిధరకాలుగా పరుగుతుతోంది! కాంతి కరు వైంది! మనసు భారంగా వుంది!

వెంటనే ఒక స్థిరనిశ్చయానికి వచ్చా! పార్వతి వద్దకు వెళ్ళి నా క్షమాపణ తెలుపుకొంటేగాని నా బాధ తగ్గదు! పార్వతిని చూడాలని మనసు ఆత్రపడు తోంది.

సాయంత్రం బస్సులో బయలుదేరి మావూరు వచ్చే కాను! మర్నాడు ఉదయం బయలుదేరి పార్వతి ఇంటికి వెళ్ళాను.

వీధిలో మడత కుర్చీలో పార్వతి తండ్రి కూర్చుని వున్నాడు!

ముగ్గు బుట్టలా నెరిసిపోయిన తల...ఖంగున దగ్గుతూ, మధ్య మధ్య మూలుగుతున్నాడు. నన్ను చూడగానే ముఖమంత చేసుకోని పలుకరించాడు.

పాపం! ఆయన జీవితం కూడా ముళ్ళచాటయింది! రిటరయినప్పటినుండీ వేరే కాని ఆరన ఏమీలేదు! తల నిండా అప్పులు! ఇంట్లో పార్వతి విధవక్కగారు ఉండి ఏదో ఇంత వండిపెడుతున్నావండే కాలక్షేపం చేయ న్నాడు. ఇప్పుడు పార్వతి కాపురం పాడు చేసుకొని రావటం ఆయనకు ఎంత బాధ కల్పించిందో! నన్ను కూర్చోపెట్టి స్థితిగతులన్నీ చెప్పటం ప్రారంభించాడు. కాని ఆ మాటలు చెవికెక్కటం లేదు. ఆసంభాషణలో పార్వతి గురించి దొర్లటం లేదు. చివరకు తెగించి అడి గేశాను!

“పార్వతి ఎక్కడ వుంది?”

ఈ ప్రశ్నతో ఆయన ఎంతబాధపడతాడో తెలుసు. కాని ఆమెను త్వరగా చూడాలని మనసు వేధిస్తోంది. ఆమె జీవితం గాజు పాత్రలాటిది. అది నాచెయ్యి తగిలి పగిలి ముక్కలయి చిన్నాభిన్నం అయిపోయింది. ఆమెకు క్షమాపణ చెప్పుకోవాలి! నా ప్రశ్నతో ముస లాయన కన్నీరు నింపుకొన్నాడు.

“లోపల వుంది నాయనా! వెళ్ళు! దాని పరిస్థితి ఏమీ బాగా లేదు!”

ఆయన గొంతు బరువుగా వుంది!

మానంగా లోపలికి వెళ్ళాను. కుక్కిమంచం మధ్య ఎముకలపోగులాపడి వుంది పార్వతి.

ఆమె కళ్ళలో వెతికినా జీవం కన్పించటం లేదు. నన్ను చూడగానే పొడిగా నవ్వింది.

ఆ నవ్వులో నిర్లిప్తత, దైన్యం, నిస్పృహ అన్నీ ఒక్కమ్మడిగా తొంగిచూచాయి!

“అసలు ఉత్తరం వ్రాయకూడదనే అనుకున్నాను!” హీనస్వరంతో అంది.

“ఏం! నేను రావటం ఇష్టంలేదూ!” కొంచెం స్వరం మార్చి అన్నాను.

“ఛా! అదికాదు! ఎందుకు కష్టపెట్టడమని!” వచ్చే దగ్గుతెరనాపుకొంటూ అంది.

“ఇప్పటికే నేను చేసిన పాపంతో దహించుకు పోతున్నా! క్షమాపణ చెప్పుకోనే అవకాశం ఈ

(10వ పేజీ తరువాయి)

“అబ్బ!...అంత ఊకంలాకూడ వింత అందంగా వున్నావు. రాగరంజితమయిన ఆమెముఖంలోకి చూస్తూ, అన్నాడు రాజారావు...”

“ఊ...మూలిగింది చిన్నగా అతని ముఖంలోకి చూస్తూ, మరి అంత అందంగావుంటే, వెగటుపుట్టదూ, నీకు, అంది దీరం తీనూ...”

“సరేకానీ, నిన్ను చూస్తుంటే అమాంతంగా ఎతుకు పోయి, వెళ్ళి చేసుకోవాలనిపిస్తుంది సుమా!... అన్నాడు. కొంటెగా ఆమె బుగ్గమీద కొడుతూ...”

“ఫీ...పో...అంది ముఖం ప్రక్కకు తిప్పుకొని, మరుక్షణంలో ఆమె బుగ్గలు సిగుతో ఎరువెక్కాయి. కళ్ళు, ఏవో ఘూగ సంజ్ఞ చేసాయి...మత్తెక్కిన మనసు మధురంగా ఆలపించింది. సిగుతో, ఇక అక్కడ నిలువలేక, పళ్ళేం తీసుకుని, యింట్లోకి పారిపోయింది..

“తృప్తిగా, హాయిగా, నవ్వుకున్నాడు...”

“ఇక తను చాటున వుండనవసరం లేదన్నట్లు. చందమామ, మబ్బులచాటునుండి యివతలకు వచ్చాడు. తెల్లని పిండి వెన్నెల కురిపిస్తూ...తారకల చుట్టూ చేరి సయ్యాటూడుతున్నాయి.

‘రాజారావు...ఆకాశం వెళ్ళుచూస్తూ, మెల్లగా కన్నుమూసి, కనుకు తీసాడు... అంతే!’

(23వ పేజీ తరువాయి)

నాటికి లభించింది! అనాడు నీ జీవితంలో అడుగుపెట్టక పోతే ఏబాధా వుండేది కాదు! నావలనే నీకీదుస్థితి కలిగింది!”

“ఎవరి ఖర్మకవరు బాధ్యులు మధూ! నారాత ఇలా వుంది! అంతే!” వృత్తరం వ్రాస్తే వస్తావో రావో అను కున్నా. ఈ ఆఖరికోజుల్లో నిన్ను చూడాలన్న కోరిక ఒక్కటే మిగిలిపోయింది.—ఇక అది కూడా తీరి పోయింది, ‘హాయిగా కన్ను మూసెయ్యవచ్చు!’”

“ఏమిటా మాటలు పార్వతీ?” కాస్త మందలింపు స్వరంతో అన్నాను.

“మాటలు కాదోయ్! మనకున్నది. “రాయల్ డిస్కీజ్”! అంటే రాజాలాంటి రోగం క్షయ! ఒక ఊఫిరితిత్తి పూర్తిగా చెడిపోయింది. ఇంకా ఏ ఆశ పెట్టుకోని బ్రతకమంటా !...” పెద్ద దగ్గు తెరవచ్చి మాటల్ని ఆడివేసింది! మనస్సంతా వికలమై పోయింది. భారంగా నిటూర్చాను!

భార్య:-ఈచీర నాకు వద్దండి.

భర్త:-ఏం?

భార్య:-చాలా బరువుగా వుంది. మొయ్య లేను.

భర్త:-చీర భార మే మొయ్యలేనిదానివి ఇక సంసార భారం ఎలా మోస్తావ్.

—కె. కె. రావు, బందరు.

* * *

డాక్టరు: కాంపౌండర్! ఎందుకలా అంత మందిని లోనికి రానిచ్చావ్?

కాంపౌండర్: ఏంచేసేది సార్: ఎంత చెప్పినా వినకుండా తోసుకొచ్చేస్తున్నారు.

డాక్టరు:-నోటితో చెప్పితే వింటారా! నో ఎడ్ మిషన్ బోర్డు తగిలించేయ్.

—డి. శేషగిరిరావు, నెల్లూరు.

* * *

తండ్రి:- రామూ బజాయకు వెళ్ళి ‘లక్స్’ సబ్బు తీసుకురా?

కొడుకు:- బడికి ‘ఔం’ అయింది నాన్నా!

తండ్రి:- శివరాత్రి మరుసటి దినంగూడా బడి ఉందా?

కొడుకు:- బడి ఎప్పుడూ అక్కడే వుంటుంది నాన్నా! దానికి స్థాన మార్పులేదు.

తండ్రి:- బడి పెట్టారా అని! అడుగుతున్నా?

కొడుకు:- లేదు. బడి ఓపెన్ చేశారు నాన్నా!

—వి. ఎ. ఎన్., భీమునిపట్నం.